Lotta Nymann-Lindegren

26.2.2024

E 58/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024–2029

Eduskunnan Suurelle Valiokunnalle

Elinkeinoelämän keskusliitto, EK kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto ja tulla kuulluksi E-kirjeestä, joka koskee Suomen avaintavoitteita EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi.

EK pitää hyvänä, että hallitus on valmistellut Suomen avaintavoitteet EU-vaikuttamisen osalta koko tulevan EU-vaalikauden ajalle, ja että sen rinnalla laaditaan myös ajantasaiset tavoitteet ja vaikuttamisstrategiat kullekin vuodelle. On tärkeää, että Suomen EU-vaikuttamista kehitetään ennakoivampaan ja aloitteellisempaan suuntaan, ja että valtioneuvosto toimii yhtenäisesti, koordinoidusti ja tehokkaasti sovittujen tavoitteiden edistämiseksi. Sidosryhmien osaamisen, tiedon ja verkostojen hyödyntäminen vaikuttamistyössä tuo siihen lisää liikevoimaa ja konkretiaa ja voi olla hyödyksi esimerkiksi vaikutusten arvioinnissa.

EK:n näkemyksen mukaan E-kirjeen Suomen kantaosiossa esitetyt päälinjat ovat kannatettavia, samoin kuin lähtökohta, että Suomi toimii jäsenvaltiona aktiivisesti, luottamusta herättävästi ja ratkaisuhakuisesti. Kun lainsäädäntöä tehdään määräenemmistöpäätöksin, on aktiivinen osallistuminen ja ratkaisujen tarjoaminen sekä samanmielisten maiden kanssa toimiminen olennaista omien tavoitteiden edistämiseksi.

Kun kyse on pitkän aikavälin tavoitteista, on ymmärrettävää, että ne on tässä vaiheessa esitetty melko yleisellä tasolla. Myöhemmässä vaiheessa olisi kuitenkin eduksi eritellä myös tavoitellut konkreettiset toimet tai suunnitellut aloitteet niiden edistämiseksi.

Suomen tavoitteet globaalisti vahvasta ja toimintakykyisestä unionista sekä perusoikeus- ja demokratiapolitiikan ja oikeusvaltioperiaatteen toteuttamisen jatkamisesta ovat erittäin kannatettavia. EK pitää tärkeänä, että Suomi edistää jatkossakin oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen vahvistamista ja siihen kytkeytyvää ehdollisuutta.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 · Eteläranta 10, 00131 Helsinki · Puhelin 09 42020
etunimi.sukunimi@ek.fi · www.ek.fi · Y-tunnus 1902799-1 · Kotipaikka Helsinki

EK:n näkemyksen mukaan Euroopan strategisen kilpailukyvyn vahvistaminen Suomen pääprioriteettina on ensiarvoisen tärkeää. samoin kuin kokonaisturvallisuuden vahvistaminen ja puhtaan siirtymän edistäminen.

Suomen elinkeinoelämän tavoitteena on varmistaa EU:n globaali kilpailukyky, joka perustuu vahvoihin ja reiluihin sisämarkkinoihin sekä aktiiviseen kauppapolitiikkaan. Unionin strategisen kilpailukyvyn vahvistamisessa yritysten tuottamien ratkaisujen ja niiden vaikuttavuuden on oltava keskiössä. Suomen asema kriittisten raaka-aineiden tuottajana ja jalostajana on huomioitava. Sisämarkkinoiden esteiden purkamisen osana on erityisen tärkeää edistää datan liikkuvuutta sisämarkkinoilla, myös eri toimialojen välillä, sekä työvoiman liikkuvuutta ja osaavan työvoiman saatavuutta.

On tärkeää, että reilut ja toimivat sisämarkkinat pysyvät strategisen kilpailukyvyn keskiössä. EU:n muuttuneiden valtiontukilinjausten taustalla vaikuttavat tekijät eivät kuitenkaan vaikuta olevan muuttumassa lyhyellä aikavälillä. Tämä on johtanut EU:n sisällä kasvavaan valtiontukikilpailuun, joka on Suomen kaltaisen pienen jäsenvaltion kannalta erittäin haitallista. Tilapäisistä joustoista eroon pääsemiseksi Suomella olisi tärkeä olla valmius tarjota muita vaihtoehtoisia ratkaisuvaihtoehtoja strategisten investointien toteutumisen edistämiseksi. Tällainen ratkaisu voisi olla esimerkiksi uuden, strategisesti tärkeisiin investointeihin kohdennettavan EU-rahoitusvälineen luominen. Olennaista olisi, että välineen hyödyntäminen perustuisi kilpailullisuuteen ja parhaan vaihtoehdon voittoon, ei maakohtaiseen korvamerkintään tai jakoavaimeen.

Vahva talous ja toimivat sisämarkkinat ovat myös edellytys sille, että EU on kriisinkestävä ja turvallinen. Muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa on keskeistä varmistaa Suomen saavutettavuus, sillä sen merkitys viennin ja tuonnin kulmakivenä sekä yhteiskunnan toiminta- ja huoltovarmuuden turvaajana on olennaisen tärkeä. EK:n näkemyksen mukaan on erittäin hyvä, että kokonaisturvallisuutta ja suomalaista huoltovarmuuskonseptia edistetään myös EU-tasolla. EU-tason ratkaisuja pohdittaessa on kuitenkin tärkeä huomioida, että Suomen huoltovarmuusmalli perustuu vahvasti yritysten kanssa luottamuspohjalta tehtävään yhteistyöhön, ei sääntelyyn. Unionin yhteinen kriisinkestävyys olisikin rakennettava kansallisten toimien päälle, ei niitä korvaten.

EK katsoo, että EU:n vahva sitoutuminen kunnianhimoiseen ilmastopolitiikkaan ja vihreään siirtymään on tärkeä turvata myös tulevalla lainsäädäntökaudella. Seuraavan komission on luotava kokonaisvaltainen strategia, jolla vihreästä siirtymän avulla vahvistetaan Euroopan kilpailukykyä ja tavoitellaan johtavaa asemaa ratkaisutoimittajana globaalissa vihreässä siirtymässä niin puhtaiden teknologioiden, palvelumallien kuin älykkäiden ratkaisujen alueilla. Kustannustehokkuus ja

markkinalähtöisyys ovat tässä avainasemassa. Erityistä huomion kiinnitettävä fossiilisista polttoaineista eroon pääsemiseen ja kaikkien puhtaiden teknologioiden ja energiamuotojen hyödyntämiseen tasaveroisista lähtökohdista. Myös energiatehokkuustavoitteet tulisi asettaa niin, että ne ohjaavat fossiilienergian kulutuksen vähentämiseen.

EK yhtyy E-kirjeessä esitettyyn tavoitteeseen vastuullisesta taloudenpidosta, jäsenvaltioiden velkakestävyyden vahvistamisesta sekä siitä että seuraavalla rahoituskaudella varoja suunnataan tutkimukseen, innovaatioihin ja osaamiseen sekä digitaalista ja vihreää siirtymää edistäviin toimiin. Euroopan kilpailukyvyn parantamiseksi pääomamarkkinoiden integraatio on vietävä loppuun seuraavan komission kaudella. EU:n on pidettävä huolta yritysten kilpailukyvystä myös veropolitiikan osalta, esimerkiksi vähentämällä verotuksen hallintotaakkaa ja päällekkäistä verosääntelyä

Seuraavaa rahoituskehystä koskien EK katsoo, että valtioneuvoston kantaa EU-tason rahoitusvälineiden luomiseen tulisi arvioida suhteessa muuttuneeseen geopoliittiseen tilanteeseen ja Euroopan investointitarpeisiin. EK pitää tärkeänä, että unioni pystyy vastamaan haasteisiin oikeilla, ajassa kiinni olevilla ja parasta osaamista edistävillä keinoilla. Tulevien rahoitustarpeiden turvaamisen osalta on keskeistä, että EU kykenee pitämään kiinni vahvasta tuestaan Ukrainalle ja sen EU-jäsenyydelle.

E-kirjeessä esitetyt näkemykset liittyen unionin laajentumisprosessiin ovat kannatettavia. On hyvä, että hallitus huomioi laajentumisen tarkoittavan myös nykyistä suurempia sisämarkkinoita ja uusia kasvumahdollisuuksia suomalaisyrityksille. Ennakoiva valmistautuminen ja vaikuttaminen laajentumisen mukanaan tuomiin muutoksiin EU:n toiminnassa, päätöksenteossa ja rahoituksessa on EK:n näkemyksen mukaan tärkeää. Suomen tulee vaikuttaa ajoissa EU-rahoituksen muodostumiseen ja varojenjakokriteerien osalta myös siihen, että Euroopan unionin ulkoraja-alueiden merkitystä koko Euroopan turvallisuudelle ja niiden tulevaisuuden toimintaedellytyksiä painotetaan riittävissä määrin.

Valtioneuvoston omien, aktiivisesti edistettävien tavoitteiden ohella olisi tärkeä analysoida myös sellaisia toimia tai kehityskulkuja, joiden arvioidaan tulevan ajankohtaisiksi omasta toiminnasta riippumatta, esimerkiksi muiden toimijoiden esityksistä tai ulkoisista muutostekijöistä johtuen, ja pohtia näille vaihtoehtoisia ratkaisutapoja. Tällainen kokonaisuus on esimerkiksi kysymys EU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisesta, jonka arvioidaan nousevan yhä suuremman huomion kohteeksi EU-sääntelyssä. Sen osalta EK näkee tärkeänä pitää kiinni pohjoismaisen työmarkkinamallin parhaista käytännöistä, ja varmistaa, että sosiaaliturvan rahoitus säilyy jatkossakin jäsenvaltioiden vastuulla. Huomiota tulisi sen sijaan keskittää työvoiman liikkuvuuteen ja osaavan työvoiman saatavuuteen.

Lotta Nymann-Lindegren 26.2.2024

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Lotta Nymann-Lindegren
Johtaja